



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Tractatus Exegeticus Ad Librum III. Decretalium Gregorii
IX. Contractus in specie secundum rubricarum ordinem
exponens**

Scharz, Oddo

Salisburgi, 1738

§. VI. Quis Effectus ex parte venditoris oriatur, perfecto utrinque
Contractu.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63816](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63816)

§. VI.

Quis Effectus ex parte venditoris oriatur, perfecto utrinque Contractu.

S U M M A R I A.

62. Obligaciones, quæ venditorem, Contractu perfecto consequuntur, recensentur. 63. Venditor regulariter rem præcisè præstare tenetur, nec liberatur præstando interesse. 64. 65. 66. 67. AA. Argumenta referuntur, & solvuntur. 68. 69. 70. Quare fructus & accessiones ante traditionem commodo emptoris cedant, ratio redditur, subiunctis duobus Corollariis. 71. Quid peculiare sit in emente à fisco? 72. Fructus & accessiones emptoris esse etiam ante traditionem, altera questione proponitur, & probatur. 73. 74. 75. Opposita resolvuntur. 76. Evidio à venditore præstanda est emptori. 77. Quæ in aliis quoque Contractibus onerosis locum habet, non etiam in negotiis lucrativis. 78. Requisita, ut ad evidionis præstationem venditor conveniri possit, enumerantur. 79. An venditor Ecclesiæ teneatur de evidione, si illa eidem litem non denuntiavit, casu, quo litem sibi fuisse motam venditor aliunde scivit? Affirmativè resolvimus. 80. Ad quid in casu evidionis venditor teneatur? 81. Si venditor rem vitiosam vendidit, duplex emptori competit actio, scilicet redhibitoria, & æstimatoria. 82. Utraque quando locum habeat, & quo effectu, exponitur.

62 **E**ffectus consistit in obligationibus, quibus venditor, emptione perfecta, subicitur, & sunt sequentes I. obligatur ad rem venditam tradendam, liberam ab oneribus inconsumptis, & vacuum ab alterius possessione tam civili, quàm naturali l. 11. §. 2. ff. de Act. empt. l. 13. princ. l. 21. §. 1. ff. eod. ideòque omnia, quæ scire emptorem interest vitia, onera, qualitates rei vendendæ, & quidquid emptorem ab emendo detertere potest, indicare necessarium habet l. 1. §. 1. ff. d. t. & si quid dissimulet, dolum facere dicitur in l. 43. §. 2. ff. h. t. & tenetur emptori ad id, quod interest l. 30. ff. de Act. empt. ut ut ad corpus vendiderit. l. 39. ff. d. t. II. Cum omnibus fructibus, & accessionibus, & omni causa à tem-

pore contractus percepta. l. 67. l. 80. ff. de Contrah. empt. l. 13. §. 10. ff. de Act. empt. l. 13. l. 16. C. eod. veniunt autem accessionum nomine omnia ea, quæ vel ex lege, vel ex consuetudine, vel ex legitima hominis destinatione, eaque in actum deducta, ad usum rei venditæ pertinent. Vid. l. 17. §. 3. §. 7. §. 10. ff. de Act. empt. l. 18. ff. eod. l. 21. ff. de Instrum. legat. Perger Oeconom. Jur. lib. 3. tit. 5. §. 15. not. 5. III. Eòque nomine emptori contra venditorem actionem empti competere cc. II. cujus tamen etiam traditæ dominium non aliter emptori acquiritur, quàm si is venditori pretium solverit, vel alio modo satisfecerit, velut expromissore, aut pignore dato, aut, si venditor fidem emptoris secutus fuerit. IV. Ob-

ligatur quoque venditor rem venditam absque vitio tradere, aliàs tenetur de vitio, & morbo rei venditæ. *t. t. ff. de Edilit. edict.* V. Denique tenetur damna, quæ dolo, vel culpa lata, & levi intulit, refarcire, quia hic contractus utriusque utilitatem respicit. *l. 5. §. 2. ff. Commod.*

63 Quæritur I. An venditor rem præcisè tradere teneatur, si ejus tradendæ potestatem habeat, vel, an præstando interesse, liberetur? Respondeo contra Fachinæum *l. 2. Controv. cap. 30. Covarruv. var. resolut. lib. 2. cap. 19. num. 1. Mynsing. cent. 2. observ. 53.* & alios, venditorem ad rem præcisè tradendam teneri, nec præstando interesse, liberari. Probatur I, ex *l. 35. §. fin. C. de Donat.* ubi donator præcisè ad rem donatam tradendam dicitur esse obligatus: ergò multò magis venditor hac obligatione tenebitur, cum illius conditio sit favorabilior, quàm istius, siquidem ille *evictionem* non præstat *l. 18. §. ult. ff. de Donat. l. 2. C. de Eviç.* nec in plus, quàm facere potest, condemnatur *§. sed & si quis ff. de Act.* cui oneri tamen substernitur venditor, ut infra dicetur. II. Venditor rem eandem tertio vendens *crimen falsi* committere dicitur in *l. 21. ff. ad Leg. Cornel. de Fals.* At, si præstando interesse, satisfacit, hoc crimen vendendo committere non potest, sed liberum illi erit, duobus vendere, & uni quidem tradendo rem, alteri interesse præstando, vel neutri tradendo rem, sed utrique præstando interesse, satisfaciet: ergò. Confirmatur ex *l. 6. C. de H. vel A. V.* ubi expressè dicitur, quod vendens tertio, ac tradens fidem frangat. Quod autem in *l. 15. C. de*

A. V. dicatur, quod venditor possit secundo rem vendere, & emptorem tradendo rem, facere dominum, id nil officit: constitutum quippe hoc fuit in gratiam emptoris, in bona fide existentis, ut rem à domino accipiens, illius quoque dominium acquirat. Gomez *var. resolut. tom. 2. cap. 2. num. 20. III.* Dolus nulli debet patrocinari *l. 49. ff. Mand. nec alteri per alterum iniqua conditio inferri l. 24. ff. de R. J.* Hoc autem fieret, si venditor compelleret emptorem ad probandum interesse rei venditæ, cujus probatio difficilis est. *l. ult. ff. de Prætor. stipul.* ergò aliud pro alio invito creditori solvendum non est *l. 2. §. 1. ff. de R. C.*

Opponunt AA. I. *l. 1. ff. de Act. 64. empt. l. 11. §. 9. ff. eod. l. 17. C. de Fid. instrum. l. 4. C. de Act. empt.* ubi dicitur, quod, si venditor rem non tradat, emptor in id, quod interest, agere valeat. Resp. ex his textibus nil aliud probari, quam, quod, si in potestate venditoris non sit, rem tradere, fortè, quod perièrit, interesse præstare teneatur, id quod colligitur ex verbis finalibus *cit. l. 1. princ. ff. de Act. empt.* ubi dicit jurisconsultus, quod interesse emptoris quandoque egrediatur pretium, unde, cum jubeat, venditorem emptori præstare debere interesse, supponendum est, de eo casu loqui, quo res non amplius extat; nam utique prudens venditor, si rei tradendæ potestatem adhuc haberet, magis eam tradere, quam interesse, rei pretium excedens, solvere eligeret. Vel potest responderi, quod illi textus loquantur de casu, quo venditor in re tradenda culpabiliter morosus extitit; tunc enim si emptoris amplius non interest, rem ha-

habere, in ipsius arbitrio est, petere, quantum sua interest, rem sibi à venditore maturius non fuisse traditam, ut insinuat *l. 4. § 10. C. de Act. empt.*

65 Opponunt II. *l. 13. §. 1. ff. de re Judic.* ubi præcisè ad factum, quod quis promisit, præstandum nemo obligari dicitur; obligatio autem tradendi ex parte venditoris est aliquid facti *l. 72. ff. de V. O. ergo.* Resp. propositionem primam, sive majorem intelligendam esse de facto nudo, & servili, seu in labore consistente, uti v. g. est fodere, ædificare &c. quæ facta propriam in se æstimationem habent, ad hæc facta, non diffitemur, nemo obligari per se potest: ad facta verò, quæ tanquam media ad aliud, ut in præsentia, ad transferendum dominium serviunt, & in seipsis propriam æstimationem non habent, negamus, aliquem non posse obligari. Fodiens quippe, vel ædificans &c. quacunque intentione id faciat, factum tamen ejus suam æstimationem habet; venditor verò, etsi rem tradat sine intentione tamen transferendi dominium, aut usurpandi conditionem, factum ejus in se solo æstimabile non est, & hinc venditor complere etiam contractum potest sine facto proprio, permittendo scilicet emptori, rem venditam propriis manibus auferre.

66 Opponunt III. *l. 25. §. 1. ff. de Contrab. empt.* ubi dicit Ulpianus: *Qui vendidit, necesse non habet, fundum emptoris facere.* Resp. Sensum hujus legis esse, quod rem emptoris irrevocabiliter facere non teneatur, sed sufficit, quod in casum revocationis teneatur de evictione, non verò, quod res

omnino tradenda non sit. Similis responsio redditur ad *l. 60. ff. de Evict.*

Opponunt IV. In illis actionibus, 67 in quibus *juratur in litem*, præstando interesse liberamur, sed ex causa emptionis juratur in litem, quia est iudicium *bonæ fidei*, ubi dicta Regula procedit. *l. 5. princ. ff. de in lit. jur.* Resp. hunc textum male applicari ad nostram Thesin, loquitur enim de illis duntaxat *bonæ fidei* iudiciis, ubi agitur ad aliquid exhibendum, vel restituendum, quia tuac actor rem suam sibi non exhibitam, aut restitutam per juramentum *in litem* quasi vendere censetur reo, in emptore verò non agitur ad rem restituendam, vel exhibendam, sed ad rem venditam tradendam, neque emptor juramento *in litem* potest censerri, vendere reo, sive emptori rem emptam, quæ sua nondum est, atque sic sufficiens reddita est disparitas inter hoc, & alia *bonæ fidei* iudicia.

Quæritur II. Quare fructus & accessiones rei emptæ etiam ante traditionem sint emptoris, cum aliàs quævis res suo domino fructificet; venditor autem ante traditionem, & pretii receptionem juxta *§. 3. f. b. t. & l. 20. C. de Pañ.* maneat dominus rei venditæ? Resp. quia in *cit. §. 3. & l. 7. princ. ff. de Peric. & Commod. rei vend.* Omne periculum, contractu perfecto, in emptorem transit, & consequenter, sicut is omne fert incommodum, ita æquum est, ut omne quoque commodum ferat. Unde

Colliges I. Re vendita, fructus 69 quoque pendentes, utut jam maturos, ad emptorem spectare. *l. 13. §. 10. § 18. ff. de Act. empt l. 13. § 16. C. eod.*

O 3

quia

quia pars rei sunt, & vendita re censentur omnes partes vendita *l. 44. ff. de R. V.* adeoque, si v. g. empta sit vinea, pendentibus adhuc uvis, traditio autem primum facta post fructus collectos, seu vindemias, eosque emptor consecutus non fuerit, poterit tantum de pretio detrahare, quatenus fructus pendentes aestimabuntur. Sumptus tamen, si quos venditor bona fide in conservationem rei vendita fecit, emptor refundere debet. *l. 13. §. 22. ff. de act. Empt. & l. 16. C. eod.* non tamen expensas circa fructus factas, quia propter fructus pendentes alias solet majus pretium constitui. Quod tamen rursus ita limitat Franc. Gallus in *tract. de fructibus disput. 23. artic. 23. num. 5.* quod hoc non procedat in venditione necessaria, quæ sit ex pacto, in qua venditor expensas deducere potest. *arg. l. 51. princ. ff. famil. ercisc.*

70 Colliges II. Quodsi vinea, vel fundus elocatus fuerit ante venditionem, & fructus omnes à colono percepti, pensio integra spectabit ad venditorem, sive ea ante venditionem, sive post soluta fuerit, quia hanc accipit ratione fructuum, qui ante venditionem ad venditorem spectant. *l. 58. ff. de Usufr.* sin verò tempore contractus fructus adhuc nulli percepti sint, sive tunc pensio à colono soluta fuerit antea, sive non, ea tota emptoris erit, quia pensio ratione fructuum solvitur, fructus autem tunc omnes ad emptorem spectant; exiget autem illam pensionem à colono non emptor, qui actionem personalem adversus ipsum non habet *l. 10. ff. de O. & A.* sed venditor actione *locati*, nisi hanc ipsam actionem emptori cedat. Molina *de Primo-*

gen. lib. 3. cap. 11. num. 9. Si demum ante initum contractum venditionis dicti fructus partim percepti fuissent, partim non, tunc pro fructuum proportionem, qui pendebant tempore venditionis, pensio inter venditorem, & emptorem dividenda erit. *arg. l. 21. ff. locat.* Gomez *Var. resol. tom. 2. cap. 2. num. 11.* Paulò aliter obtinet in domo vendita, & alteri prius elocata, cum enim ista pensio in singulos quasi dies anni debeatur, pro temporis proportionem etiam pensio inter emptorem, & venditorem dividenda erit, ita, ut pensio respondens tempori ante initum venditionis contractum ad venditorem, à tempore verò contractus ad emptorem spectet. Gomez *cit. loc.*

In emente à fisco id peculiare est, 71 quod is consequatur pensiones etiam pro fructibus jam à colono perceptis *l. ult. in fin. ff. de jur. fisci.* Ratio hujus specialitatis forte illa est, ut fiscus facilius emptorem inveniat; aut quia emptor in hoc gravatur, ut teneatur stare contractui colonum inter, & venditorem prius inito, contra dispositionem *l. 9. C. locat.* ideò æquum est, ut in hoc rursus relevetur, ut pensiones per colonum debitas non fiscus, sed ipse consequatur. Peregrin. *de Jur. fisci. l. 6. tit. 4. num. 35.* Gutierrez *QQ. Can. lib. 1. cap. 33. num. 25.*

Cum dictum sit superius num. 62. quod venditor teneatur rem venditam cum omnibus fructibus, & accessionibus emptori restituere, hinc jam

72 Queritur III. cujus sint fructus ante traditionem? Respondeo, esse emptoris. Probatur I. ex *l. 13. §. 16. C. de act. Empt.* ubi in terminis dicitur, quod fructus post perfectum emptionis

con-

contractum ad emptorem pertineant; perfecta autem venditio est, cum de merce, & pretio convenerit, etiam ante traditionem. *princ. Inst. h. t.* Probatur II. ex *l. 13. §. 18. ff. de act. empt.* ubi emptori adjudicatur, quod servus ante traditionem ex operis suis quasi- vit; atqui opera fructibus æquiparantur. *l. 40. ff. de A. R. D.* ergò. Confirmatur à paritate aliorum emolumentorum, quæ ad emptorem pertinere ipsi AA. non diffidentur, ut si quid fundo per alluvionem accesserit ante translationem domini, emptoris id, non venditoris commodo cedat. Ratio est, ut servetur æqualitas, ut quem periculum, & deterioratio rei emptæ sequitur, etiam commoda, & accessiones sequantur.

73 Covarruv. *Var. resol. lib. 3. cap. 4. num. 7.* Gomez *tom. 2. cap. 2. num. 11.* Fachin. *lib. 2. Controv. cap. 32.* & alii, qui hoc casu fructus venditori adjudicant, obijciunt I. Quævis res fructificat suo domino; venditor autem ante traditionem adhuc manet dominus: ergo. Respondeo, emptorem jam tum *fictione juris* censei dominum, quia periculum rei emptæ ad ipsum pertinet.

74 Obijciunt II. *l. 5. C. de act. empt.* ubi dicitur, quod emptor venditori post traditionem rei venditæ ob perceptos fructus usuras præstare teneatur, utut moram non fecerit: ergo in compensationem illorum: ergo fructus non fecit suos. Respond. id in *cit. l.* specialiter fuisse statutum in favorem *Minoris*, qui ob præproperam traditionem rei venditæ læsus, licet emptor moram culpabilem, seu formaliter ta-

lem nullam commiserit, indemnis tamen servandus est.

Leges aliæ, quas objicere solent, 75 ut in specie *l. 13. §. 8. §. 9. l. 25. ff. l. 5. §. 16. C. de Act. empt.* haud aliud probant, quàm quod remedia quædam emptore in pretii numeratione cessante, venditori competant, non verò, quod fructus ad venditorem potius, quàm emptorem spectent. Re quippe jam tradita poterit venditor ex *cit. l.* ex vendito agere, ut emptor pretium eum usuris restituat. *d. l. 5. §. 16. C. d. t.* imò & inhibitoriales impetrare, quibus emptor prohibeatur, fructus colligere, aut re vendita uti ante solutionem. *d. l. 25.* Sin res emptæ tradita non sit, & emptor ex empto agat ante solutionem pretii, venditor non solum fructus, sed etiam rem ipsam jure pignoris retinere potest, re verò tradita, & evicta, & pretio tantum pro parte soluto, non nisi pro parte etiam ad evictionem tenetur *l. 13. §. 8. §. 9. ff. d. t. l. 22. ff. de H. vel A. V.*

Quæritur IV. Si venditor rem alie- 76 nam vendidit, & tradidit, quæ postmodum à vero domino judicialiter recuperata est, ad quid venditor emptori obstrictus sit? Resp. teneri eum præstare evictionem. Verùm, quia hæc ipsa responsio multis adhuc innodata est difficultatibus, idcirco illam distinctius exponere præstat. Evictio igitur à Bœhmero *introd. ad Jus digest. Tit. de Evict. num. 1.* sic describitur, quod sit *legitima*, & *per judicium facta oblatio rei ex justa causa possesse, ad instantiam veri domini, alteriusve, qui potius jus habet. l. 21. §. 1. ff. de Evict.* Evictionis verò præstatio nihil aliud est, quam

quam damni illius, quod possessor ex re hæcenus justo titulo possessa, sibi verò autoritate iudicis ablata, patitur, refarcitio, ab eo facienda, qui damni causa extitit.

77 Evictio in causis merè *lucratis* non præstatur, benè verò in negotiis *onerosis*, sive contractibus bilateralibus, sive, ubi uterque contrahentium ad æquales præstationes obligatur. Ratio diversitatis est, quod, cui re titulo *lucrativo*, v. g. ex *donatione*, *legato* &c. acquisita evincitur, propriè damnum non patitur, sed lucrum quoddammodo ei decedit; econtrà in contractibus *onerosis*, is, cui res evincitur, in damno constituitur, dum re illa privatur, quam non sine mutua præstatione acquisivit. Quare in contractu *emptionis*, si emptori res evincatur, venditori incumbit, præstare emptori, quantum ejus interest, rem fuisse evictam. *l. 3. § 17. C. de Evict.*

78 Porro, ut venditor dura hac evictionis lege teneatur, necesse est I. ut ipse suo nomine, & jure, rem emptori, cui evincitur, tradiderit, hinc creditor, qui pignus distraxit, emptori de evictione non tenetur, quia non suo nomine, & jure rem tradidit. *l. 10. l. 12. § 1. ff. de Distract. pign.* II. Ut res, quæ evincitur, ab emptore jam fuerit possessa. Si pars tantum evincatur, videntum est, an pars *homogenea* fuerit, vel *heterogenea*. Dicitur autem pars *homogenea*, quæ ejusdem cum *toto* nominis est, ut v. g. quælibet particula fundi, aquæ, auri &c. nomen fundi aquæ, auri participat. *Heterogenea* vero pars illa dicitur, quæ diversum nomen habet à *toto*. Sic *manus*, quamvis sit pars hominis, non tamen dici-

tur *homo* *l. 56. § 2. ff. de Evict.* pars navis non est *navis* *l. 44. ff. eod.* Usus hujus distinctionis quo ad hanc materiam est iste: si pars *homogenea* sit evicta, tenetur venditor non minus de evictione, quam si totum fuisset evictum, agitürque contra venditorem tum actione *ex stipulatu*, tum actione *empti*. *l. 1. ff. de Evict. l. 46. princ. ff. de Solut.* Ratio est, quod, cum pars nomen totius referat, ea evicta, ad modum totius rectè agatur. *Arg. l. 45. ff. de Evict.* Si pars *heterogenea* evicta sit, tunc rursus dispiciendum, an contineatur sub aliquo *toto integrali*, quale totum dicitur v. g. *domus*, *navis* &c. num verò sub aliquo *toto colectivo*, & aggregato per accidens, ut v. g. est *grex ovium*, *acervus lapidum* &c. Priore casu non præstatur evictio per actionem *ex stipulatu*, sed tantum agitür *ex empto* ad interesse propter partem per *l. 56. § 2. ff. de Evict.* Ratio est, quod actio *ex stipulatu* sit *stricti juris*, consequenter ad partem, quæ nomen totius non refert, tanquam ad aliquid distinctum extendi non debet, actio verò *empti*, cum sit *bonæ fidei*, quousque æquitas trahit, latissimè se porrigit. Cujus tamen distinctionis in foris Germaniæ nullum usum esse, testatur Stryck. ad *tit. de Evict. § 28.* Schilterus *Exercit. 34. § 23.* sed potest ob quamcunque partem simplex rei pretium, & id, quòd interest emptoris, ex empto agi. Posteriore casu, si totum per aversionem sit venditum, venditor nullatenus de evictione tenetur, modo tot corpora, vel capita remaneant, ut nomen totius adhuc retineat. *l. 5. ff. de Evict. l. 1. C. eod.* Sin verò in singula capita, vel corpora speciale pretium sit constitutum, tunc, sicut singula capita

videntur esse vendita, ita quoque ob singula capita, vel corpora evicta singula dantur actiones ad evictionem præstandam. *arg. l. 72. ff. de Evict.* Magnif. P. Schmier *lib. 3. tract. 3. cap. 2. à n. 214.* Stryck. *ad tit. ff. de Evict. §. 27.* §. *seq.* III. Requiritur, ut res autoritate judicis fuerit evicta. *l. 24. ff. de Evict.* Hinc, si emptor, postquam illi de re possessa controversia mota fuit, in arbitrium sponte compromisit, cessat obligatio præstandi evictionem. *l. 56. §. 1. ff. d. t.* duas limitationes subjungit Stryckius *cit. tit. §. 10.* ubi vide. Item, si cum evicente transegit, *l. 17. C. de Evict.* hoc enim, quia sine venditoris consensu fecit, merito ipsi contra eum regressus denegatur, quippe, qui sub hac duntaxat conditione emptori de evictione tenetur, si res per Sententiam judicis fuerit evicta. Stryck. *d. t. §. 12.* IV. Requiritur, ut res evicta sit sine culpa emptoris; & ideo, si vel exceptiones sibi de jure competentes. V. G. *Præscriptionis* non opposuit, aut à sententia, per quam res est evicta, non appellavit, aut siquidem appellavit, eandem rursus sua culpa deferuit, venditor à præstatione evictionis liberatur. Vid. *l. 56. §. 3. ff. de Evict. l. 63. §. 2. ff. eod.* Exceptionem facit Modestinus ibidem *§. 1.* si venditore præsentem condemnatus sit emptor. V. Requiritur, ut emptor laudet suum venditorem, id est, ut eidem litem sibi motam fuisse tempestivè denuntiet, petatque, ut veniat, sibi que assistat. *cap. 7. §. ult. h. t. l. 55. §. 1. ff. l. 8. 9. §. 17. C. de Evict. l. 1. C. de Peric. §. commod. rei vend. Dixi, tempestivè, adeoque faciendâ eo tempore, ubi adhuc integra est defensio, non verò post tempus probationum,*

vel exceptionum jam elapsam. *l. 29. §. 2. ff. de Evict.* Tutius subinde aget, emptor, si ante litem contestatam id fecerit. *l. 29. §. 3. ff. de legat. 3.* hæc denuntiatio ita necessaria est, ut absque ea non detur regressus adversus venditorem *l. 8. C. h. t.* Quodsi tamen jus Authoris notoriè injustum, vel necessitas denunciandi pacto fuerit remissa, denuntiatione opus non est. *l. 63. princ. ff. de Evict.* Plures casus, in quibus venditor de evictione non tenetur, referunt, & exponunt interpretes *ad tit. ff. C. de Evict. & Canonistæ ad cap. ult. h. t.*

Sed quid, si venditor litem emptori fuisse motam aliunde sciat, an tunc denuntiatione opus erit? Etiam hoc casu denuntiatione opus esse censeo cum Covarruv. *var. resolut. l. 3. cap. 17. num. 3.* Fachin. *lib. 2. cap. 35.* ex ea ratione, quod denuntiatio non tam requiritur, ut venditor sciat, litem emptori motam, sed ut ei assistat in lite, adeoque, ut sciens aliquid faciat. *Arg. l. 17. §. 1. ff. ad Leg. Jul. de Adult. & l. 32. princ. ff. de Usur.* Ex quibus probatur, neminem in mora constitui, nisi interpellatum. Hinc non sufficit, ut certus sit de lite mota, sed certiorandus est de desiderata assistentia, quia *dd. ll.* apertè, & generaliter requirunt denuntiationem, & nullum casum excipiunt. Quodsi verò per venditorem steterit, quo minus lis ei denuntiaretur, ut, si latitaret &c. nihilominus tenebitur de evictione. *l. 55. ff. de Evict.*

Ab hac denuntiationis lege eximunt Ecclesiam Covarruv. *l. 3. var. resolut. cap. 17.* Tuldenus *ad Tit. ff. de Evict. cap. 6.* modo venditor sciverit, litem Ecclesiæ fuisse motam. Ratio

eorum est, quod hoc procedat in *Minoribus*, qui debitorem citra interpellationem in mora constituunt. *l. 3. C. in quib. caus. in integr. restit.* ita, ut venditor sciens, ei litem fuisse motam, etiam citra denuntiationem eidem assistere debeat: cum igitur Ecclesia gaudeat per omnia jure, & privilegiis *minorum Arg. cap. 1. de Restit. in integr.* & nos in *Dissert. præambul.* probatum dedimus, idem etiam de Ecclesia quo ad hoc punctum tenendum est. Exceptio hæc displicet Bœhmiero, tum quod elumbe sit argumentum, quod ducitur à *Minore* ad Ecclesiam: tum, quod *interpellatio*, & *litis denuntiatio* sint duo admodum diversa, dum illa adhibetur, ut debitor constituatur in mora; hæc verò, ut venditor præparatus, & instructus veniat ad assistendum emptori. Licet ergò *cit. l. 3. C. in quibus caus. in integr.* interpellat ipso jure debitores *minorum*, & *Ecclesiæ* ad solvendum, alioquin eos in mora constituat, non tamen sequitur, quod hæc interpellatio habeat etiam vim *litis denuntiationis*, venditorémque obliget, ut ultrò veniat, & Ecclesiæ, cui super re vendita lis mota est, assistat. Ita sentit, & scribit Bœhmerus ad *b. tit. §. 10.* ubi in fine assertionem suam rursus ita mitigat: *Per indirectum tamen, inquit, ad hunc (scilicet regressum adversus auctorem suum) admitti potest, si contra omissam litis denuntiationem petat restitutionem in integrum, cum alioquin admodum læderetur, si regressus ei denegaretur.* Verùm inania sunt hæc Bœhmeri terriculamenta. Etsi enim non negemus, alio fine fieri venditori *litis denuntiationem*, & alio fine debitori, in facienda solutione pandicu-

lanti, *interpellationem*, utroque tamen casu idem ut sequatur effectus, scilicet, ut debitor, & venditor in *mora* constituantur, dicere absurdum non est; nam idem favor ætatis in *Minore*, & Religionis in *Ecclesia*, qui ex *cit. l. 3.* dignus videbatur, ut ipsa lex interpellat morosum debitorem ad solvendum, etiam in nostra hypothese dignus est, ut venditori, qui non nescius est, intentatæ litis, ipsum jus litem denuntiet in ordine ad assistendum; ideòque, si non compareat, meritò ipsum in mora, sibi soli nociva, constituat. Unde ad illud subsidiarium juris auxilium scilicet *restitutionem in integrum* recurrere opus non est.

Concurrentibus itaque omnibus illis requisitis, quæ supra enumeravimus, emptor, ejusque hæredes actione *ex empto* vel *ex stipulatu*, si stipulatione speciatim evictio promissa est, contra authorem, sive venditorem agunt, ejusque hæredes, & quidem contra singulos *in solidum l. 51. §. fin. ff. h. t.* (quod etiam intellige, si plures venditores fuerint *l. 62. §. 1. ff. eod.*) nec non contra fidejussores in subsidium *l. 40. ff. l. 7. §. 11. C. de Evict.* (qui etiam Authores secundi appellantur *l. 4. ff. d. t.*) absque eo, quod ipsis lis denuntietur. *d. l. 7. C. de Evict.* ad restituendum pretium rei. *l. 70. ff. h. t.* ad damnum, & quantum interest emptoris, rem evictam non esse *d. l. 70. & l. 17. C. eod.* & ad sumptus litis, aliòsque, quos ab evincente servare non potuit *l. 9. C. eod.* refundendos, ubi tamen refert, an actione *ex stipulatu*, vel *ex empto* emptor agat. Prior enim actio, quia *stricti juris* est, *l. 56. §. 2. ff. de Evict.* id tantum continet, quod expressè promissum

sum est, & consequenter attenditur tempus in ita venditionis l. 1. l. 64. princ. ff. d. t. Posterior verò largior, utpote *bona fidei* ea, quæ paulo ante recensuimus, persequitur, fitque æstimatio damni, sumptuum, & interesse secundum tempus *evictionis*. l. 13. l. 66. §. 3. l. 70. ff. d. t. Boehmer. in introd. ad jus Digest. ad d. t. num. 15. Quo autem effectu plures venditores, aut hæredes in solidum conveniantur, & quomodo hæres fidejussoris? Discutit, & solidè resolvit Illustr. & Clariss. D. D. de Herz in Magistr. lib. 2. addit. ad cap. 1. tit. 4. §. 1. num. 4. §. 6.

81 Quæritur VI. Quibus remediis emptori prospectum sit, si venditor illi rem vitiosam tradiderit? Respondeo, duplex eo casu prodita est actio ex *edictio edicto, redhibitoria* nimirum, & *æstimatoria*. Priori agit emptor, ejusque hæredes contra venditorem, & ejus hæredes ad rem redhibendam, seu iterum habendam, sive recipiendam, & restituendum pretium cum usuris, & interesse. l. 29. §. 2. ff. de *edilit. edict.* & ad damna culpa lata, & levi data rescindienda. l. 23. §. 1. ff. d. t. imò emptor rem emptam non prius restituere tenetur, quàm ratione vitii indemnitas servatus fuerit d. l. in fin. Alteram, *æstimatoriam*, sive *quanti minoris* eo sine instituit emptor, ut venditor refundat, quanti minoris rem emisset, si ejus vitium scivisset. Datur hæredibus, & contra hæredes. Priori actioni locus est, quando cognito vitio res ne quidem minori pretio empta fuisset. Posteriori, si emptor, habita quoque vitii notitia, rem nihilominus emisset, sed minori pretio. Et si quidem venditor vitium sciverit, præter refusionem pre-

tii etiam ad interesse convenitur. l. 1. C. de *Ædilit. act.* secus ad solum pretium cit. l. 1. §. 1. nisi venditor artifex fuerit, vel artem professus sit, juxta quam aliquid vendidit, tunc enim ad omne damnum tenebitur, sive vitium rei sciverit, sive ignoraverit l. 19. §. 1. ff. locat. oportet tamen, ut vitium præcesserit venditionem, quod enim sequitur, emptoris periculo cedit. l. 3. C. de *Ædilit. action.* ideòque emptoris, cum actoris vices sustineat, erit, probare vitium rei emptionem præcessisse, quia actori incumbit probatio. Stryck. ad tit. de *Ædilit. edict.* §. 26. Cessabit tamen hoc edictum, si res quidem ab initio vitiosa veniisse ab emptore probabitur, vitium tamen pendente adhuc lite sublatum fuerit. l. 16. ff. d. t. Licet autem alias morbus, & vitium, distinguantur, ita, ut ille sit temporalis quædam corporis imbecillitas, hoc verò perpetuum ejus impedimentum. l. 101. §. 2. ff. de *V. S.* In ordine tamen ad has actiones nil interest, quarum prima durat per sex duntaxat menses, utpote magis odiosa, quia ad contractus rescissionem tendit; altera per annum, quia tantum excessum pretii repetit. l. 2. C. de *Ædilit. act.*

Vitia, ut huic edicto locus sit, regulariter corporis esse debent, l. 1. §. 10. §. seq. l. 2. ff. de *Ædilit. edict.* eaque latentia l. 14. §. ult. ff. d. t. aliquando tamen ob vitia quoque *patentia* hoc edictum datur, de quo consule Stryck. ad d. t. §. 8. Vitia *animi* non æquè huic edicto substant, nisi venditor ea præstare promiserit, aut falso abesse dixerit, aut tale sit, quod usum quoque corporis impediatur. l. 3. §. 4. ff. d. t. ubi *vitii, morbique* appellatio non nisi ad

corpora pertinere dicitur: ex empto tamen agi contra venditorem poterit emptor, si sciens id vitium reticuerit. *l. 2. §. penult. ff. eod.* Quod si verò emptor illud facillè apprehendere potuisset, ut, si externum fuit, homo v. g. cæcus, gibbosus, mutus &c. iterum edicto locus non erit. *l. 3. ff. d. t.* multò minùs, si vitium à venditore admonitus fuerit. *l. 48. §. 3. & 4. ff. d. t.*

Qua verò actione emptori consultum erit, si venditor re redhibita pretium restituere moretur? Respondeo competere ipsi *actionem in factum*, quæ in hoc reliquis duabus præstantior, ipsique emptori favorabilior est, quod sit *perpetua*, quidquid obloquatur Treutlerus *Vol. 2. Disput. 2. Thesi 4.* qui hanc non minus, ac reliquas ædilitias, temporalem esse iudicat. Verùm rectius Bachovius *ibidem Lit. B.* sentit, eam esse *perpetuam*, eo quod nihil aliud gravaminis venditori imponat,

sed solum duntaxat pretium persequatur. Et licet, tam hæc, quam priores duæ, ad actiones *honorarias*, sive *Prætorias* referatur, perpetuitati tamen ejusdem nihil officit, quia etiam actiones *Prætorie*, quæ contractum Jure Civili validum non rescindunt, nec pœnales sunt, perpetuitate gaudent. *l. 35. ff. de O. & A.* Stryck. de *Ædilit. edict. §. 34.* qui etiam cum Bachovio *loc. cit. conditionem sine causa* (quæ perpetua est) emptori adjudicant.

Illud finaliter notandum est, quod ex recensitis duabus actionibus *Ædilitiis* altera alteram consumat, nec prima electa, si actor succumbat, ad alteram transitus concedatur. *l. 25. ff. de except. rei jud.* id tamen fraudi non erit emptori, quo minus post lapsum sex mensium *redhibitoria* exclusus, intra annum adhuc *æstimatoria* agere possit. *l. 42. §. 2. ff. d. t.*

§. VII.

Qualis effectus ex parte Emptoris nascatur?

SUMMARI A.

82. Effectus consistit in obligationibus, quas emptor habet adversus venditorem, quæque singillatim hic enumerantur. 83. Usure pretii ante rei traditionem à venditore rectè petuntur. 84. Non etiam re tradita, aut fide de pretio habita. 85. Cur res vendita etiam ante traditionem stet periculo emptoris, aliorum sensa referuntur. 86. Nos sub distinctione huic periculo emptorem subjicimus. 87. Venditor debet in casum amissa, vel deterioratæ rei emptori cedere actiones, quas adversus corrumpentes aut perdentes habet. 88. 89. Periculum rei emptæ in duobus casibus non est penes emptorem. 90. 91. Quid eo casu, ubi emptio ad mensuram, pondus, aut numerum celebratur, & nunc pondus, mensura &c. demonstrativè vel restrictivè accipiendum sit, declaratur. 92. Effectus remotus exponitur.